

Taustaa maskiohjeistuksesta

Yhteenveto:

- Hallitus on toiminut systemaattisesti tautitilanteen mukaan ja nojannut asiantuntijatietoon päätöksenteossaan koko koronapandemian ajan.
- Suomi on selkeästi kaikilla mittareilla arvioituna selviytynyt koronan hoidosta ja hallinnasta hyvin.
- Keväällä ja kesällä vajetta oli erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön käyttöön tarkoitetuista CE-merkityistä maskeista. Kangasmaskeja oli saatavilla.
- Tukes, Fimea ja Työterveyslaitos ohjeistivat turvallisesta kasvomaskien käytöstä ensimmäisen kerran 3.4.2020
- Kesäkuussa strategia koronapandemian tukahduttamiseksi eteni hyvin, ja koronan esiintyvyys painui matalaksi. Maskisuositusten tarvetta arvioitiin suhteessa vallitsevaan tautitilanteeseen
- Hallitus linjasi neuvottelussaan 3. kesäkuuta kasv suojujen käytöstä. Koronavirustilanteessa ensisijaista on noudattaa riittäviä fyysisiä etäisyyksiä sekä hyvää käsi- ja yskimishygieniaa tartuntojen ehkäisemiseksi. Hallitus ei antanut yleistä suositusta kasv suojujen käytöstä, mutta katsoi, että suojusta voi käyttää toisten ihmisten suojaamiseksi paikoissa ja tilanteissa, joissa lähi-kontaktien välttäminen ei ole mahdollista. Tällaisia tilanteita voi syntyä esimerkiksi joukkoliikenteessä ruuhka-aikoina, joissa etäisyyksiä ei voida järjestää ja joissa vietetään pidempiä aikoja.
- Samalla todettiin, että epidemiatilanteen muuttuessa hallitus arvioi kasv suojujen käyttösuositusta uudelleen.
- Elokuussa tautitilanne muuttui, ja nähtiin ensimmäiset merkit suotuisan trendin kääntymisestä. THL antoi 13. elokuuta maskisuosituksen vastauksi tilanteen kehittymiseen ja lisätoimien tarpeeseen.

Kansainväliset suositukset maskien käytöstä

- Koronapandemian alkuvaiheessa koko kevään ajan WHO suositteli maskien käyttöä oireettomilla henkilöillä vain koronapotilasta hoidettaessa.
- Eurooppalainen tautienehkäisy- ja valvontakeskus ECDC oli vastaavasti antanut suosituksen, että maskien käytön tulisi olla vasta toissijainen keino tartuntojen leviämisen ehkäisemisessä, ensisijaisesti tulisi huolehtia fyysisten etäisyyksien turvaamisesta sekä hyvästä käsi- ja yskimishygieniasta huolehtiminen.
- Eri maat tekivät vaihtelevasti omia päätöksiä maskien käytöstä. Osassa maista otettiin käyttöön laaja suositus, samalla kun osa maista pidättäytyi antamasta tarkempia kasv omaskien käyttöä koskevia ohjeita
- WHO muutti linjaansa 5. kesäkuuta. Uuden linjauksen mukaan kaikkia ihmisiä voidaan ohjeistaa käyttämään maskia alueilla, joilla koronavirus on levinnyt laajasti, ja etäisyyksien pitäminen muihin on vaikeaa. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun WHO suositteli maskien käyttöä oireettomille henkilöille alueilla, joissa koronan esiintyvyys on laaja.
- Vielä 5. kesäkuuta jälkeenkin WHO suositti, että lääketieteelliseen käyttöön tarkoitettujen maskien tulee säästää ensisijaisesti terveydenhuollon työntekijöille.

Viestintä kasv omaskien turvallisesta käytöstä

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja sosiaali- ja terveysministeriön viestintäyksiköt tekevät työtä tiiviisti yhdessä. Yhteistyö on ollut mutkatonta, ja toiminut hyvin. Tavoitteena on ollut saada selkeät ja yhdenmukaiset viestit kansalaisille.

- Maskien käytöstä on ohjeistettu STM:n hallinnonalalla ensimmäisen kerran jo 3.4.2020, kun Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes, Työterveyslaitos ja Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea asiassa toimivaltaisina viranomaisina antoivat ohjeistuksen turvalliseen kasvomaskien käyttöön. Tämän selkeän ohjeistuksen myös THL ja STM linkittivät sivuilleen
- Linkki tiedotteeseen: <https://www.ttl.fi/itse-tehty-maski-ei-suojaa-koronavirukselta/>

Työterveyslaitoksen, Tukes:n ja Fimean ohjeistus turvallisesta maskien käytöstä (3.4.2020)

- Muista, että tekemäsi maski ei ole henkilönsuojain. Maski ei suojaa käyttäjää koronavirukselta.
- Likainen maski voi olla viruksenlevittäjä.
- Maski saattaa suojata muita maskin käyttäjän hengitysteistä leviäviltä pisaroilta. Oireettoman taudinkantajan maskin käytöstä voi olla hyötyä esimerkiksi liikennevälineissä, kaupoissa jne, mutta siitä ei ole olemassa tieteellistä näyttöä.
- Maskin käytöstä huolimatta noudata liikkumisrajoituksia. Pysy kotona ja hoida vain välttämättömät asioitit kaupassa. Jos olet karanteenissa, älä poistu kotoa. Pidä 1-2 metrin etäisyys muihin ihmisiin ja pese kädet saippualla.
- Pue puhdas maski puhtain käsin.
- Pidä maski puhtaana: älä kosketa maskia käytön aikana
- Riisu maski koskettaen vain sen kiinnitysnauhoihin ja laita maski suoraan pesukoneeseen tai muovipussiin. Pese kädet ja pese maski joka käytön jälkeen. Maski on pestävä 90 asteessa.
- Muista, että esimerkiksi maskin koskettelu lisää epäpuhtauksia hengitysteiden edessä. Väärinkäytetystä maskista on enemmän haittaa kuin hyötyä.
- Käytön aikana maskia ei voi riisua pois tai kaulalle ja esimerkiksi juoda tai syödä.
- Tee maski ohuesta kankaasta ja käytä useampi kerros kangasta. Esimerkiksi lakanakangas on hyvä materiaali. Varmista, että jaksat hengittää hyvin maski yllä.
- Huomaa, että kostunut maski läpäisee mikrobeja kuivaa helpommin.
- Älä tuputa maskin käyttöä kenellekään. Sydän- ja verenkiertosairauksien, astman tai keuhko- ahtaumataudin oireet voivat olla este käyttää suu-nenäsuojainta. Likainen maski voi aiheuttaa terveyshaitan.

Hallituksen selvitys kasvomaskien käytöstä

- Osana Valtioneuvoston periaatepäätöstä koronakriisin hallinnan hybridistrategiaksi hallitus linjasi 6.5.2020, että kasvomaskien käytöstä koronavirustartuntojen ehkäisemisessä kertynyt tieteellinen näyttö selvitetään.
- Selvitys perustui sen hetkiseen aineistoon ja johtopäätökset eivät tukeneet laajan maskisuosituksen antamista.
- Hallitus linjasi neuvottelussaan 3. kesäkuuta kasvosuojien käytöstä. Linjauksen mukaan koronavirustilanteessa ensisijaista on noudattaa riittäviä fyysisiä etäisyyksiä sekä hyvää käsi- ja yskimishygieniaa tartuntojen ehkäisemiseksi.
- Hallitus ei antanut yleistä suositusta kasvosuojusten käytöstä, mutta katsoi, että suojusta voi käyttää toisten ihmisten suojaamiseksi paikoissa ja tilanteissa, joissa lähikontaktien välttäminen ei ole mahdollista. Tällaisia tilanteita voi syntyä esimerkiksi joukkoliikenteessä ruuhka-aikoina, joissa etäisyyksiä ei voida järjestää ja joissa vietetään pidempiä aikoja.
- Samalla todettiin, että epidemiatilanteen muuttuessa hallitus arvioi kasvosuojusten käyttösuositusta uudelleen.
- Kuten kaikessa muussakin koronaan liittyvässä, myös kasvomaskien osalta tieto on lisääntynyt. Epidemiatilanteen heiketessä elokuussa annettiin suositus kasvomaskien käytöstä

Selvityksen toteutus:

- STM:n tilaamassa maskiselvityksessä ei arvioitu maskien riittävyyttä, vaan pyrittiin selvittämään tieteellisen kirjallisuuskatsauksen avulla maskien käytön tutkimuksilla todettu hyödyllisyys tällaisessa virustaudissa.
- Katsaus toteutettiin suorahankintana. Laadukkaan systemaattisen kirjallisuuskatsauksen laatiminen edellyttää erityisosaamista. Lisäksi katsauksen aikataulu oli tiukka. Katsauksen hankintaa varten tehdyssä toteuttajien kartoituksessa kriteereinä olivat sekä katsauksen laatu, että aikataulu. Toimeksiannosta tehtiin sopimus Summaryxin Oy:n kanssa. Summaryx on yhteiskunnallinen yritys, joka tuottaa tietoa menetelmien ja käytäntöjen vaikuttavuudesta, kustannuksista ja käyttöönoton vaatimuksista. Esimerkiksi Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvosto on käyttänyt aiemmin tätä tahoa systemaattisten katsausten laatimisessa.
- Selvityksessä kasvosuojuksilla tarkoitetaan kaikkia kasvoja peittäviä suojuksia.

Selvityksen tekijöiden kommentit

- Selvityksen tekijä emeritaprofessori Marjukka Mäkelä pitää hallituksen maskisuositusta hyvinä.
- Hän kertoo, että maskiselvitys tarjosi mahdollisimman luotettavan näytön maskien vaikuttavuudesta väestön käytössä. Siksi selvitykseen haluttiin katsaus julkaistuista satunnaistetuista tutkimuksista. Niitä oli tuolloin olemassa viisi kappaletta
- Mäkelä täsmentää, että ministeriön selvityspyyntö koski nimenomaan kasvomaskeja – kirurgisista maskeja, kotitekoisia maskeja ja muita – ei FFP2- ja FFP3-suojaustasojen järeämpiä maskeja.
- Mäkelä kiistää jyrkästi oppositiopuolueiden vihjailut siitä, että hänen tekemänsä maskiselvitys olisi ollut poliittisesti ohjailtu. Hän toteaa, että ministeriö teki aivan normaalin tilauksen.
- Iltasanomat: <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006665613.html>
- Terveyden hyvinvoinnin laitoksen THL:n pääjohtaja Markku Tervahauta kertoo HS:lle sähköpostitse, ettei häntä ole painostettu poliittisesti olemaan ilmaisematta näkemystään maskeista.
- ”Ei ole painostettu poliittisesti olemaan ilmaisematta asiantuntijanäkemystäni. Minulla ei ole tähän asiaan tämän enempää kommentoitavaa”, Tervahauta viestittää.
- HS: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006666321.html>

Aikajana:

- **16.3.** Suomi on poikkeusoloissa ja valmiuslaki otetaan käyttöön
- **3.4.** Tukes, Fimea ja Työterveyslaitos ohjeistivat turvallisesta kasvomaskien käytöstä ensimmäisen kerran
- **6.5.** Osana Valtioneuvoston periaatepäätöstä koronakriisin hallinnan hybridistrategiaksi hallitus linjasi, että kasvomaskien käytöstä koronavirustartuntojen ehkäisemisessä kertynyt tieteellinen näyttö selvitetään.
- **3.6.** Hallitus linjasi neuvottelussaan kasvosuojien käytöstä. Linjauksen mukaan koronavirustilanteessa ensisijaista on noudattaa riittäviä fyysisiä etäisyyksiä sekä hyvää käsi- ja yskimishygieniaa tartuntojen ehkäisemiseksi. Hallitus ei antanut yleistä suositusta kasvosuojusten käytöstä, mutta katsoi, että suojusta voi käyttää toisten ihmisten suojaamiseksi paikoissa ja tilanteissa, joissa lähikontaktien välttäminen ei ole mahdollista. Tällaisia tilanteita voi syntyä esimerkiksi

joukkoliikenteessä ruuhka-aikoina, joissa etäisyyksiä ei voida järjestää ja joissa vietetään pidempiä aikoja. Samalla todettiin, että epidemiatilanteen muuttuessa hallitus arvioi kasvosuojusten käyttösuositusta uudelleen.

- **5.6.** WHO suositteli ensimmäisen kerran maskien käyttöä oireettomille henkilöille alueilla, joissa koronan esiintyvyys on laaja.
- **13.8.** elokuussa tautitilanne muuttui, ja nähtiin ensimmäiset merkit suotuisan trendin kääntymisestä. THL antoi maskisuosituksen vastauksi tilanteen kehittymiseen ja lisätoimien tarpeeseen hallituksen 3.6. tekemien linjausten mukaisesti.